

prekucne v stekleno omaro. Po sobi nastane hruš in truš, da se vsa hiša zbudi. — To je podoba učitelja, ki zgubi poterpežljivost. Škoduje sam sebi naj več. Otroci ne marajo zanj, pred Bogom in pred ljudmi zgubi zasluženje; njegov trud se ne priznava. Po pravici tedaj Sailer pravi: „Nevtrudljiva poterpežljivost, nepremagljiva perzanesljivost — naj težja umetnost odgojiteljeva, je tudi naj potrebnejša pri nraavnem izobraževanju. Če možu poterpljenja zmanjka, kaj bo še le pri otroku!“

Naj več pa učenika poterpljenje zapušča ne zavoljo otrok, marveč preseda mu, ker eno in isto reč tolikrat in tolikrat ponavlja, in je stvar premalo zanimiva.

Zato se večjidel učeniki naj prej naveličajo učenja pri začetnikih, ker tukaj mora učitelj naj bolj ponižati se, da ga otroci razumejo; vendar tako hudo in težavno pa to vendar le ni. Koliko je ljudi, katerih opravilo je še dolgočasnejše na svetu, kakor nauk pri začetnikih! Tukaj ne sme človek poslušati, kaj se mu prilega, marveč, kaj je dolžnost, in ko premaga prvo merzenje, ga delo čedalje bolj veseli.

Ljubezen do podučevanja, premišljevanja o odgoji in lastna skušnja poterjuje tedaj učitelja v poterpežljivosti. Kdor pa po rokodelsko uči, sam naj več terpi; kdor pa v duhu in ne po čerki podučuje, najde zmirom nekaj, kar ga zanimiva; otroci ga radi poslušajo in se učé z veseljem.

Naj več pa stori veren pogled na tistega, kateri je 33 let po zemlji hodil zgubljenih duš iskat. Pa kaj takega pisati, ni več moderno, tedaj se hoče tudi „Tovarš“ o tej reči poboljšati in raji molči od tega; zagotavljam pa vendar, da je stara skušnja to sredstvo poterdila in da tistim, ki ga rabijo tudi še dan danes pomaga.

X.

Stari in mladi Slovenec.

Pro — prě; prozū — prezū.

O. Pro praep. *πρό prae* 1) in fontt. psl. nonnisi in compositione usurpatur, 2) solum habes in fontt. russ. na pr. pro čito cur, pro to ideo; prě particula composita cum verbis et nominibus: prěbiti, prěbaba, prěbogatu; saepe prě habes pro prědū, ut o pro otū; adde prě adv. ante praep. ante cum gen. iungenda. Prozū praep. per cum acc., prězū super,

praeter cum gen. et acc.; serb. proz, prez; polj. prze, przez.

S. Pro pisarijo ini Slovani tako pogostoma, da se ga bode navaditi i nam Slovencem, ki pravimo proč i preč, prostor i prestor, prodati i predati; prognati, providenije i převēdenije providentia et praescientia, propad, prorok, provod i prevod i. t. d.

Prokaza — prokuda.

O. I prokazū lepra, prokaziti perdere, prokaženū leprosus; prokuda improbitas, prokuditi corrumpere, prokudēti corrumpi, prokudivū; russ. dial. prokuda homo fraudulentus.

S. Kakor prokazivū improbus, malus p. — va vĕra, — vi nravi cf. kaziti - ati; prokudīnū - nikū, -livū protervus, perniciosus (cf. kuditi VI, 52).

Prokū — proči.

O. Prokū adj. reliquus; prokū n. reliquiae, nom. propr. proksiči; prokoje in posterum; proči, pročinū - nī adj. reliquus, sequens, pročij; pročeje igitur, ceterum, proče adv. igitur et praep. sine cum gen.; proči adv. procul weg; pročina tempus futurum.

S. Nsl. proč, preč; divide pro et rad. ač, anč, cf. rus. opriči; proksen nsl. croat. delicatus, gošćenje prokseno; stsl. prokvi praep. pro cum dat. vel acc. cf. protivā, serb. proču, nsl. gor. proke in proče za proti.

Prolētiye.

O. I prolēti f. i protulētiye ver, -tinu vernus, croat. protulicē, serb. prolitje, primalitje, navadno spomlad.

Prosiiti.

O. Petere, quaerere, scr. praep. lat. precari ahd. fragen.

S. Razun prositva f. preces tudi prosiba, prošeniye in prošnja, prosiči, prošičij, prosijakū, prošakū, nsl. bulg. prosjak, mendicus, indigens, in celo prosataj (gener, socer) qui conciliat.

Prostū.

O. Prostū adj. extensus, promissus, quem sensum primariumesse putamus; prostū vlsy ἀπλόσις promissum capillum habens (e pro et strēti videtur constare); simplex, rectus, vilis, rudis, laicus prostinū, prostici, plebeius popomū i

-cemü, liber, insons; si, is prosta omnino, prorsus (magy. paraszt).

S. Iz teh se jih dá razlagati skor brez števila: prostorü spatium, pa tudi stsl. potestas, libertas, prostiti komu kaj i koga česa remittere, liberare, prostost - ota - inja rectitudo, simplicitas; prêprostî f., -stvo - yni - ina - ije; prêprostü adj. simplex, imperitus, vilis, fatuus.

Protorü.

O. Protorü sumtus, rad. tr; protoriti impendere, sumere (cf. potrasiti).

Prüvü.

O. Prüvni, prüvci, prüvēšni primus, qui ab initio, antiquus, prüvyj; prüvoje primum, olim; prüvéje prius; — venci, — vēšni primogenitus.

S. Kar gr. pro, proto, archi — kaže slov. prvi v sostavah: pervonačelnik, - prestolnik, - sedalnik, - sednik praeses, pervostatelj praefectus, pervomačeniķ protomartyr, — sveštenikū summus sacerdos; pervstvo primatus, pervovati, pervstvovati primum esse gr. πρωτεῖν; prüvyj medî mel optimum; nsl. prvlje, prlje, stoprv stoprav maxime, stopram, srb. stoprice recenter; toprivo unde russ. teperi; spervēnja stsl. oŭ, isprüvēni, croat. serb. prvanji, prvašnji vorig, čes. první; perveneč, - něč.

Prüh —.

S. Dokaj pomenov kažete iz te korenike: prüh - rad. prh volandi, saliendi vim habet nsl. prhati: ptič prha salit sprhnuti evolare, oprhnuti putrescere cf. prah et stieben; staub; prhuti, prhot furfures capitis, prhek, prhav fragilis, prhcati se: hruške se prhcajo; prhavica, prhuta loderasche, prhavka favilla, prhljaji furfures, pršeti nieseln; pruhanije pa titillatio; pryhanije fremitus; in prysnati spargere, effluere, rad. prysk rus. pryskatj, prysnutj.

Prêvesti — voditi — lagati.

O. Prêvesti - voditi je traducere, prêložiti - lagati transponere, vertere.

S. Vidim, da imate že stsl. tudi vertere p. prêvesti pisanija oti grčiskiyihü pisanij i prêložihü vi slovėniskyj jezykū; prêvodü translatio, - inikū, - iteli, — prêlogučij - lagučij interpres, prêlagataj explorator.

Prêvûžeti.

S. I stsl. je prêvûžeti se sese effeze; prêvûžetû sublimis, nsl. prevzeten.

Prêvétû — vêtînû.

O. Prêvétû je proditio, prêvétînikû proditor, cf. nsl. prevečati, prevečanje; prêvêtînû pa je προαίτιος qui fuit ante omne aevum, aeternus.

Prêdavati — prêdûlagati.

S. Prêdavati ali prednašati v pomenu „vortragen“ t. j. učiti je pač nemškuta, stsl. prêdavati le prodere, -vîci -vînikû proditor, traditor; prêdûložiti — in prêdûlagati pa je proponere, prêdûlogû propositio.

Prêdûkû.

O. Prêdûkû maiorum unus; nsl. predci t. j. predniki.

Prêizrêdînû.

S. Izrêdînû i prêizrêdînû eximius, extraordinarius, bolje od hrov. slov. izven - ali izvanreden.

P a š n i k.

Dušne cvetice. Kdor se neprenehoma bojuje in dela, pridela si naj boljši pridelek: mir v sebi in veliko ceno svoje zavesti.

(Burov.)

V mladosti se vloži podlaga za vsako čednost, pa tudi za vsako hudobijo.

(Seume.)

Pri ljudeh ne bodeš boljši, če že dober k njim ne prideš.

(Jean Pavl.)

Žalostnega možá že še prenašam, ali žalostnega otroka ne morem gledati.

(Jean Pavl.)

Kedaj naj se začénja otrok dušno vzrejati? Pri prvem dihu njegovega rojstva.

(Jean Pavl.)

Kdor močvirje posuši in ceste dela, stori veliko; kdor pa ljudi vzreja, stori več.

(Salzmann.)